

Aktsiaseltsis Tallinna Sadam võimalike korrupsiooniriskide tuvastamiseks moodustatud uurimiskomisjoni 12. aprilli 2016 istungi päevakorrapunkti 2 juures toimunud arutelu üleskirjutus

Komisjoni istungile oli kutsutud Transiidikeskuse AS (edaspidi Transiidikeskus) juhatuse esimees Erik Laidvee.

Artur Talvik

Millega Transiidikeskus tegeleb?

Erik Laidvee

Transiidikeskus opereerib kahte terminali Muuga sadamas. Üks on üldkauba terminal, endine AS Refetra, enne seda Muuga sadama külmmterminal ja teine on Muuga konteinerterminal.

Artur Talvik

Te olete juhatuse liige. Kelle omanduses need ettevõtted on?

Erik Laidvee

Ettevõtte kuulub OÜ-le Kantauro, mille osakute omanikud on Anatoli Kanajev koos abikaasaga.

Artur Talvik

Millal Transiidikeskus loodi?

Erik Laidvee

Transiidikeskus pühitses alles hiljuti 20-ndat aastapäeva. Transiidikeskus oli esimene eraoperaator Muuga sadamas, kes võitis Tallinna Sadama poolt 1996. aastal korraldatud külmmkompleksi rendikonkursi. Sealt sai Transiidikeskus 1996. aastal alguse.

Artur Talvik

Teie olete seal alates 1996. aastast?

Erik Laidvee

Jah. Ma alustasin tüdarettevõtet AS Refetra 1997. aasta juunist ja siiani olen Transiidikeskuses. Sel perioodil oleme ühendanud 18 tütar- ja sidusfirmat. Nüüd on üks juriidiline isik, kes opereerib kahte terminali, meil on 80 ha maad Muuga sadamas hoonestusõigusega ja 1,7 km kailiini.

Artur Talvik

Kui suur teie osa on Muuga sadamast?

Erik Laidvee

Pisut alla 20%.

Artur Talvik

Kas te käibe kohta ka oskate öelda? Kui palju teie ettevõtte osa Tallinna Sadama käibest moodustab?

Erik Laidvee

Seda on raske öelda, kui kõiki naftafirmasid kokku vaadata. Kui kauba poole pealt tonnides vaadata, siis meie osa on 3 mln tonni. Muuga sadamas käideldi eelmisel aastal 20 mln tonni kaupa. Kusagil 15% kaubakäibest siis. Rahalise käibe kohta ei oska öelda, meie ettevõtte käive on kuskil 22-23 mln.

Artur Talvik

Te olete Tallinna Sadamas nii kaua aega olnud ning tunnete sadamat ja sadama juhtimise hingelu päris hästi. Kui palju see aja jooksul muutunud on?

Erik Laidvee

Mina läksin Tallinna Sadamasse tööle 1992. aastal. Olin Muuga sadama finantsdirektor ja direktori esimene asetäitja ning Tallinna Sadama nõukogu liige. Julgen küll öelda, et Tallinna Sadamat ja kõiki töötajaid tean ja tunnen läbi ja lõhki.

Artur Talvik

Kas Tallinna Sadamat on juhitud hästi? Kas juhtimine on aja jooksul muutunud, on see muutunud paremaks, kehvemaks?

Erik Laidvee

Kindlasti on muutunud. Alguses valitses väga suur segadus. Riigiettevõtte Tallinna Sadam, mis moodustati oli üks korralik firma, mis hakkas Eesti seaduste järgi tegutsema. Muudatused, mis tol korral said alustatud, on kõik ellu viidud. Kõige tähtsam oli see, et 1992. aastal tegime otsuse, et Tallinna Sadamast peab saama landlord-tüüpi sadam, st sadam ise terminale opereerima ei pea, vaid nende jaoks otsitakse parimad eraoperaatorid, kes investeerivad ja toovad kaupa terminalidesse. Tallinna Sadam muretsseb infrastruktuuri eest. See on tänaseni sedasi.

Artur Talvik

Kui palju teie oma töös puutute kokku juhatusena? Kas teil on olnud kokkupuudet ka Tallinna Sadama nõukoguga, välja arvatud see aeg, kui olite ise Tallinna Sadama nõukogu liikmeks, siis viimase kümne aasta jooksul?

Erik Laidvee

Muidugi, nii juhatusena kui ka nõukogu liikmetega, praktiliselt kõikide koosseisudega, ikka on olnud kohtumisi, nõupidamisi ja läbirääkimisi. Meie ettevõttele kuuluv 20% Muuga sadamast on ikka päris suur ala. Selles suhtes oleme alates konkursi võitmisest läbi rääkinud rendilepinguid, hoonestusõiguse lepinguid ning koostöölepinguid nii Tallinna Sadama juhatusena kui nõukoguna. See on pidev protsess, kohtume regulaarselt Tallinna Sadama juhtkonna liikmetega.

Artur Talvik

Kas te olete osalenud laiendamise mõttes ka muudel konkurssidel?

Erik Laidvee

Jah. Konteinerterminali laienduse konkursil osalesime, see oli kõige „eredam“ konkursil osalemine, kus olime lõpuks sunnitud pöörduma oma õiguste kaitseks kohtusse.

Artur Talvik

Miks te kohtusse pöördusite?

Erik Laidvee

Sellepärast, et meie tegime parima pakkumise, aga võitjaks kuulutati kahtlase taustaga firma.

Artur Talvik

Mis selle firma nimi oli?

Erik Laidvee

Rail Garant (Rail Garant Estonia OÜ).

Artur Talvik

Kuidas kohtuprotsess lõppes?

Erik Laidvee

Lõppes sellega, et me ostsime Rail Garanti ära ning poolte kokkuleppel lõpetasime kohtuasja Tallinna Sadamaga.

Artur Talvik

Miks teile tundus, et Rail Garant oli kahtlase taustaga?

Erik Laidvee

Selles mõttes kahtlase taustaga, et tal ei olnud mingit sadama opereerimise kogemust. Tegemist oli Venemaa raudteefirma Eestis moodustatud tütarfirmaga, sisuliselt riulifirmaga, mis loodi alles enne konkurssi. Meie ettevõtte tegi parima pakkumise, aga Tallinna Sadam tõmbas meie pakkumise kauba(konteinerite)mahust 100 000 TEU-d maha. Tallinna Sadama ainuke argument seejuures oli see, et nemad seda ei usu. Sellega meie seda konkurssi ei võitnud, kuigi meie pakkumine oli nii rahaliselt kui ka kauba poolest parem.

Artur Talvik

Kas teile tundus, et tegemist on suunatud hankega?

Erik Laidvee

Toimus vaba osalemine. Osalesid kaks firmat. Pakkumise tegime meie ja Rail Garant. Kuigi me pikalt kõhklesime, sest olemasolevate lepingute alusel, mis meil tookord olid, oli meie arvates meil õigus konteinerterminali laienduseks. Lepingus olid meil need punktid sees, aga seda Tallinna Sadam täielikult eiras.

Artur Talvik

Kas sanktsioone lepingutes ei olnud?

Erik Laidvee

Kohtus me selle üle vaidlesimegi, aga me ei jõudnud kohtuotsuseni.

Artur Talvik

Aga teie ettevõttele anti võimalus osta Rail Garant ära?

Erik Laidvee

Ei, meile ei antud võimalust, lihtsalt üks äriühing ostis teise äriühingu ära, sest meil oli vaja tegevust laiendada ja meil ei jäänud midagi muud üle, olime sundolukorras, siis ostsime Rail Garanti ära. Selle tulemusena saime oma äritegevust Muuga sadamas jätkata. Kõige suurem viga mis tookord tehti oli see (selleks on kasulik vaadata Muuga sadama asendiplaani juurde või siis peab seda plaani tundma), et taheti ühest klassikalise asendiplaaniga terminalist teha kaks eraldi terminali, mis kuidagi ei oleks suutnud konkureerida meie naaberriikide ja -sadamate klassikaliste asendiplaanidega konteinerterminalidega.

Artur Talvik

Kas konkursivõitja otsuseid tegi juhatus või nõukogu?

Erik Laidvee

Nõukogu.

Artur Talvik

Mis aasta see oli?

Erik Laidvee

Aasta 2011 .

Artur Talvik

Kui palju võis Tallinna Sadam hanke puhul kahju saada, kui ta oleks teie pakkumise vastu võtnud?

Erik Laidvee

Numbreid ei oska praegu öelda. Kindlasti miljoneid.

Artur Talvik

Te väidate, et Tallinna Sadam tegi miljonitesse ulatuva kahjumliku otsuse?

Erik Laidvee

Meie pakkumine oli parem.

Artur Talvik

Kas vahepeal tegevust ei toimunud kui vaidlus käis?

Erik Laidvee

Mingisugused torud nad kohale vedasid. Ühtegi laadimiseadet ega midagi nad sinna ei toonud. Ainuke asi, mida nad tegid ära oli kraanatee vaiade sissetampimine. Rohkem mitte

midagi. Kui me ostsime selle firma (Rail Garant), siis investeringuteks kulus 20 miljonit eurot. Ehitasime esimese osa valmis ja võtsime kasutusele.

Tiina Ojasalu

Kas konkursi tingimused olid suunatud või läbipaistvad?

Erik Laidvee

Tingimused olid head. Meie pakkumisest, mis oli parem, tõmmati juhatuse või kellegi poolt osa kaubavoost maha ja öeldi, et nemad ei usu seda.

Artur Talvik

Kas see oli ainuke põhjendus?

Erik Laidvee

Jah, see oli ainuke põhjendus.

Artur Talvik

Kes täpsemalt maha tõmbamise tegi?

Erik Laidvee

Täpsemalt ei oska öelda. Ma ei olnud juures kui maha tõmbamine tehti. Meie pakkumine tehti viletsamaks.

Tiina Ojasalu

Kas teil ei olnud võimalik põhjendada ja argumenteerida?

Erik Laidvee

Läksimegi kohtusse.

Artur Talvik

Teil on pikaajalised lepingud.

Erik Laidvee

Jah, 50-aastased maa hoonestusõiguse lepingud.

Artur Talvik

Kas need on algselt tehtud 50 aasta peale?

Erik Laidvee

Algselt me võitsime Refetra AS-ga külmkompleksi rendilepingu, see oli 25-aastane rendileping ja siis 2012. aastal vormistasime peale Rail Garandi ostu selle ümber hoonestusõiguse lepinguks.

Artur Talvik

Kas pikad lepingud on käinud nõukogust läbi?

Erik Laidvee

Jah, kõik lepingud on nõukogust läbi käinud.

Artur Talvik

Te olete kindlustanud enda tegevuse järgmiseks 50-aastaks?

Erik Laidvee

Teisiti ei olegi võimalik sadamaäri teha, sest investeeringud on kõik pikaajalised ning (investeeringute) tasuvusajad on 15-20 aastat, lühemaajaliselt ei tasu investering end ära.

Artur Talvik

Kas teie kaubatase on viimastel aastatel langenud? Mis põhjustel?

Erik Laidvee

Kindlasti on langenud. Põhjuseks on Ukraina sündmused ning sellega kaasnenud sanktsioonid, mis on EL kehtestanud Venemaale ja Venemaa EL-le. Meie kaubavoost moodustab 2/3 transiit. Selge on see, et kui seda ebanormaalselt takistatakse, siis see väheneb. Põhjuseid on veel, rubla nõrgenemine, Venemaal on ostujõud kukkunud. Konteinerterminali poole pealt on selleks importkaup, mis tuleb Aasiast ja suundub Venemaale, siis selle kauba tarbimine Venemaal kukkus eelmisel aastal 40%. Sellest tulenevalt meie konteinerivõud vähenesid. Näiteks Mitsubishi konteinerirong, kui enne sõitis meil 3-4 rongi nädalas, siis nüüd üks rong nädalas ja võib olla on see sagedus ka juba ohus. Inimesed ei jõua Venemaal enam autosid osta. Ostetakse ainult kallemaid autosid, odavamaid ei osteta.

Artur Talvik

Rasked ajad on?

Erik Laidvee

Väga rasked ajad on. Mida rohkem sanktsioone hoitakse, seda raskemaks meil läheb. Koondame pidevalt inimesi, kulusid ja kõike, mida üldse annab koondada.

Artur Talvik

See peegeldub kogu sadama tegevuses?

Erik Laidvee

See puudutab kõiki ettevõtteid, kes tegelevad transiidiga, välja arvatud muidugi reisijate äri, mis on Tallinna Sadamale põhiline tulutoov tegevus. Ro-ro transport on samuti rasketest aegadest mõjutamata, kuid kõik need, kes tegelevad kaubaga, on sellest puudutatud.

Artur Talvik

Aga Ust-Luga tekkimine?

Erik Laidvee

Ust-Luga küll natuke mõjutas, aga mitte niivõrd. Ust-Luga konteinerkäive on 2,5 korda väiksem kui meie terminali oma. Ust-Luga ei ole meile konteinerite osas konkurent.

Artur Talvik

Kas sadama käibe languse põhjused on sanktsioonides või võib tegemist olla ka juhtimisvigadega - valed otsused, valed investeeringud?

Erik Laidvee

Ei oska hinnata. Eeskätt ikkagi sanktsioonid ja praegune poliitiline situatsioon. Eesti ja Venemaa praktiliselt omavahel ei suhtle, oleme eriti raskes konkurentsiolukorras oma Läti naabritega. Lätil käib suhtlus (Venemaaga) ainult ministrite tasemel, eriti mis puudutab transiiti.

Artur Talvik

Kas teie tegevust on püütud poliitiliselt mõjutada?

Erik Laidvee

Kui Eesti riigi esindajad hääletavad sanktsioonide pikendamise poolt, siis see on poliitiline mõjutamine. Käibe langus meile on sellest 30%, see on päris karm.

Artur Talvik

See on kaudne, aga otsene mõjutamine? Näiteks mingi lepingu saamiseks nõutud partei toetamist või midagi sarnast.

Erik Laidvee

Otseselt ei ole.

Tiina Ojasalu

Aga kaudselt?

Erik Laidvee

Ei, sellist asja ei ole. Ma pigem tooks välja üldkoosoleku taseme. Enne (Rail Garantiga seotud) konkursil osalemist kohtusime üldkoosolekul minister Juhan Partsiiga. Me ei tundnud poliitilist toetust. Vastupidi, tundsim meisse halvustavat suhtumist ja seda Eesti ettevõtjatesse üldiselt. Meile öeldi, et te olete niivõrd pisikesed, et võite üldse „uttu tõmmata“.

Artur Talvik

Konkreetselt nii öeldigi?

Erik Laidvee

Seda öeldi läbi „lilled“. Öeldi, et tulevad suured tegijad Maersk ja veel keegi, kuigi olete siin 15 aastat tegutsenud, te ei kõlba.

Artur Talvik

Te tunnetasite, et teid taheti mänguväljalt kõrvale tõrjuda?

Erik Laidvee

Meile öeldi selgelt ära, et me ei mõtle suurelt ja meid ei soovita näha.

Artur Talvik

Kas te tajusite selle taga mingit suurelt mõtlemise plaani, või oli seal taga näha midagi muud?

Erik Laidvee

Tolled ajal oli Tallinna Sadam sõlminud neljapunktilise koostöölepingu Ningbo sadamaga: vahetame informatsiooni, veel paar punkti ning sooviti hoida seda kõik konfidentsiaalsena. Arvati, et tegemist on suure tegijaga. Ningbo sadamal on kolm-neli konteinerit, kus hoiab labidaid ja rehasid. Ühelgi sadamal endal ju konteinereid ei ole.

Tiina Ojasalu

Kas projekt Ningbo sadamaga oli Tallinna Sadama juhatuse poolt professionaalselt arendatud või oli väljastpoolt näha, et seal oli vigu?

Erik Laidvee

Kõige suurem viga oli see, et sadamaga ei ole mõtet rääkida konteinerterminali arendamisest. Sadamal ei ole konteinereid. See oli algusest peale naeruväärne, terve sadama personal naeris selle peale. Laevaliinid on need, kes toovad konteinereid, mitte sadam. Ühelgi sadamal endal ei ole kaupa. Sadamasse toovad kliendid kaupa.

Artur Talvik

Kogu see Hiina jutt oli naljanumber?

Erik Laidvee

Absoluutselt.

Artur Talvik

Loogiline oleks olnud, et oleks läbiräägitud teiega, s.o logistikafirmadega.

Erik Laidvee

Jah, eelkõige laevaliinidega – CMA, Maersk Line ja MSC. Tõsised tegijad, kes meile reaalselt kaupa veavad ja terminali opereerivad. Maersk on Soome ja Venemaa sadamates sees, nemad on need, kes saavad kaupa tuua.

Artur Talvik

Kas te sellega tahate öelda, et otsus ehitada 17. kai oli ehitatud kujutelma peale ja konkreetset tehingut seal taga ei olnud?

Erik Laidvee

Ei, seda ma ei taha öelda. Konkurentsipositsioon mis too kord oli Tallinna Sadamal ilma 17. kaita, me ei olnud selleta lihtsalt konkurentsivõimelised. Meil oli kaks kaid sügavusega 12,5 meetrit, nendega me ei suutnud naaberterminalidega konkureerida. Otsus ehitada kai oli iseenesest õige. Kõik prognoosid, mis olid tehtud, olid ikkagi tehtud kasvava konteinerivoo peale. Meie ise võtsime kahelt rahvusvaheliselt sõltumatult firmalt pikaajalised prognoosid, mis konteinerite trende näitasid. Need kõik olid kasvutrendid. Siis käis jutt, et on vaja ikkagi vastu võtta Tallinnas suuremaid laevu. Suurte laevade jaoks meil ei olnud kaid. Otsus 17. kai

rajamiseks oli tegelikult möödapääsmatu, sellega pigem jäädi hiljaks, seda oleks pidanud tegema mitu aastat varem. Üks moment oli see, et jäädi kai rajamisega hiljaks ja teine moment oli see, et keegi ei osanud ette näha Ukraina sündmusi. Meie olime ka läbirääkimistes päris suure laevandusfirmaga, et teha siia rahvusvaheline jaotuskeskus ja saada siia suured konteinerlaevad sisse käima, aga sellele tõmmati seoses Ukraina sündmustega päeva pealt kriips peale.

Artur Talvik

Kas need (suured konteinerlaevad) oleksid tulnud 17. kaile?

Erik Laidvee

Jah, ainult 17. kaile. Kaubakäive oleks kindlasti kordades kõrgem olnud.

Artur Talvik

Kas praegu on 17. kai vähekoormatud?

Erik Laidvee

Kasutame teda teiste kaupade käitlemiseks, aga konteinerite poole pealt väga harva. Aga veelkord, oleme pikaajalises äris ja lõppkokkuvõttes loodame, et majandus ja geopoliitiline olukord stabiliseerub. Rasked ajad tuleb üle elada, meil on neid kriise enne ka olnud, 2008-2009 olid ka päris rasked ajad.

Tarmo Olgo

Rääkisite, et olete juhatuse ja nõukoguga erinevaid läbirääkimisi pidanud. Äkki te täpsustaksite milliseid nõupidamisi te nõukoguga pidasite? Mis on teemad olnud ja kes on nõukogu esindanud ning kuidas see protseduuriliselt on toimunud?

Erik Laidvee

Nõukogu poole oleme pöördunud siis, kui meil on tekkinud vaidlusküsimused. Eeskätt algas see nõukoguga suhtlemine siis kui toimus konteinerterminali konkurss. Kui meil tõmmati 100 000 kaubavoogu maha, siis me loomulikult pöördusime nõukogu poole. Konkreetselt Neinar Seliga sai räägitud ja kellegagi veel. Nõukogu suunas meid sujuvalt tagasi juhatuse juurde, et minge rääkige juhatusega.

Tarmo Olgo

Kas läbirääkimised toimusid nõukogu istungil?

Erik Laidvee

Need ei olnud läbirääkimised, vaid kohtumised nõukoguga. Lihtsalt viisime nõukogusse informatsiooni ja küsisime, et kas nad on teadlikud sellest, mis juhatuse teeb ja kas nad seda aktsepteerivad. Nõukogu paistis, et aktsepteeris seda, mida juhatuse tegi.

Valdo Randpere

Juhatus tõmbas teie pakkumuses kaubavoogusid maha, millega muutus teie pakkumus halvemaks, aga kui te nüüd tagant järgi vaatate seda, et kuidas siis need kaubavood tegelikult kujunenud on?

Erik Laidvee

Praegu ei saa enam midagi tagant järele õigesti hinnata, sest sõltumata meist on tõmmatud praegu pool meie kaubavoost maha. Me võime küll olla kõige paremad, aga see, mis toimub meie ümber vähendab praegu meie kaubavoogu.

Valdo Randpere

Kui suured on kaubavood võrreldes teie esialgse pakkumisega?

Erik Laidvee

Ma täpselt numbriliselt ei mäleta, seal olid need toodud aastate lõikes. Garantii, mis me sadamale andsime, oli viie aasta peale. Täna on tegelik kaubakäive kusagil kolmandiku võrra väiksem.

Artur Talvik

Tahate seda öelda, et kui Venemaa sanktsioone ei oleks, siis te oleksite kaubavoo kindlasti ületanud?

Erik Laidvee

Kohe kindlasti oleksime selle ületanud. Kuna me sättisime lepingulised kohustused tõusvate joonte peale, andsime Tallinna Sadamale ka rahalised garantiid, siis me hakkame maksma trahvi Tallinna Sadamale.

Artur Talvik

Kas ongi nii?

Erik Laidvee

Jah, sest Tallinna Sadam pisaraid ei usu. Ükski teine Euroopa sadam ei rakenda operaatorite suhtes trahve ja sanktsioone kui on selline rahvusvaheline olukord, mis ei sõltu operaatorist, aga Tallinna Sadam rakendab sanktsioone 100%-selt.

Tarmo Olgo

Konteinerterminalide opereerimise teemal kohtusite ministri, nõukogu ja juhatuse liikmetega. Kas keegi neist kaudselt andis mõista, et kui te teete midagigi teisiti, siis on teil võimalus opereerimine endale saada?

Erik Laidvee

Sellist asja ei olnud.

Artur Talvik

Kas Rail Garanti puhul võis jääda mulje, et seal on midagi korruptiivset taga?

Erik Laidvee

Kui tuleb mingisugune raudteefirma ja võidab sadama opereerimise konkursi, siis see tundub väga imelik. Neil ei olnud varasemalt mittemingisugust kaubavoogu. See tundus tõesti imelik. Kuidas siis nende kaubavood jäeti alles ja meie omad tõmmati maha, vaatamata sellele, et me

reaalselt kaupa tegime. Meil olid ka lepingud ja kliendid olemas, konteinerid sadamas ja meid ei peetud ikka mitte kellekski. Isegi äriplaan, mille nad (Rail Garant) esitasid oli naeruväärne.

Artur Talvik

Kas juhatuse puhul oli varem ka vihjeid või kahtlusi, et nendega võib olla midagi korruptiivset toimunud?

Erik Laidvee

Ma ei oska öelda. Meie firma poliitika on alati olnud see, et me maksame ausalt kõik maksud ära ja me ei maksa kellelegi sentigi altkäemaksu. Seda teadsid kõik. Meie käest pole kunagi keegi altkäemaksu küsinud.

Artur Talvik

Mingeid vihjeid on tehtud?

Erik Laidvee

Mina ei ole kuulnud ühtegi vihjet, et tuleb kellelegi midagi maksta.

Valdo Randpere

Te ütlesite, et ostsite kahtlase taustaga raudteefirma (Rail Garant) ära. Mis summaga te ostsite?

Erik Laidvee

See on konfidentsiaalne info, ma ei saa seda öelda, pean selleks teise lepingupoole käest loa küsima. Kokku võin öelda, et koos ostu ja laiendusega oli investering 25 miljonit eurot.

Artur Talvik

Olete artiklis öelnud, et see kuidas nõukogu mehitamine käib ja kuidas nõukogu liikmeid vahetatakse, et see teatud mõttes segab sadama tööd.

Erik Laidvee

Jah, segab küll.

Artur Talvik

Mis see põhjus on?

Erik Laidvee

Eeskätt võiks nõukogus mõni inimene olla, kes on vastava eriharidusega.

Artur Talvik

Mis see võiks olla?

Erik Laidvee

Vähemalt üks inimene võiks olla merenduse või sadama taustaga.

Valdo Randpere

Kas mereõigus sobiks?

Erik Laidvee

Väga hästi. See oleks üks paremaid variante. Just mereõiguse küsimused on suuresti need, kus oleks vaja nõukogu kompetentsi.

Artur Talvik

Mis veel?

Erik Laidvee

Ma ei pea normaalseks, et iga valitsuse vahetuse ajal muutub juhatus ja nõukogu. Juhatus viimasel ajal muidugi püsis hästi. Pidev inimeste vahetamine, tulid uued inimesed, kõik mida me oleme nõukogule suutnud selgeks teha, tuleb uuesti selgitama hakata – mis on sadam, mis on kai. Seni kui need asjad said selgeks, vahetati taas inimesed nõukogus välja.

Artur Talvik

Nii et kompetentsi puudus?

Erik Laidvee

Ma ütleks küll, jah.

Valdo Randpere

Meile vastupidiselt tundub, et juhatus oli liiga kaua ametis.

Erik Laidvee

Te mõtlete Kaljuranda ja Kiili? Jah, hämmastavalt kauaks. Tavaliselt vahetati juhatust koos nõukoguga. Nõukogu esimees püsis ka tegelikult kaua.

Artur Talvik

Nõukogu esimees püsis kümme aastat.

Peeter Ernits

Kalev Lillo rääkis, et ta on merenduse spetsialist ja nõukogus olnud kaua. Kas ei olnud siis?

Erik Laidvee

Igatahes ei ole tundunud, et spetsialisti sõna oleks seal kõlama jäänud. Otsuseid tehti nõukogus imelikult, neid ei tehtud professionaalselt. Selline firma nagu Rail Garant ei oleks üldse tohtinud kvalifitseeruda.

Tarmo Olgo

Kas teie teada oli mõnel nõukogu liikmel otseselt või kaudselt mingid ärihuvid Tallinna Sadamas?

Erik Laidvee

Ma ei oska seda öelda.

Tiina Ojasalu

Ütlesite, et uutele nõukogu liikmetele tuli uuesti selgitama hakata mis see sadam on ja kuidas äri käib. Kuidas need kokkupuutepunktid tekkisid, kus te nõukogu liikmetele selgitusi jagasite?

Erik Laidvee

Tegemist oli konkreetsete küsimustega, mis puudutasid investeeringuid ja arenguid. Meie puhul enamasti seda, mis puudutas konteinerterminali. Pidime selgitama, miks on vaja ala juurde ehitada, miks on vaja kaid pikendada või süvendada. Kõiki neid asju oli vaja uuesti selgitada, seda siis n-õ projektipõhiselt.

Artur Talvik

Meil on teemaks olnud jäälõhkuja Botnica. Selle ost on tekitanud kõhklusi, kas on ostetud õige hinnaga jne. Kui suur teie vaatepunktist jäälõhkuja Botnica vajadus oli ja on Muuga sadama poolt vaadatuna?

Erik Laidvee

Jäälõhkuja vajadus on nagu tuletõrjeautol: kui ei põle, siis ei ole vaja. Kaheksa aastat pole jääd olnud ja pole teda ka vaja olnud. Ent olen täiesti veendunud, et jäämurdjat oli vaja. Praktiliselt kõik sadama operaatorid rääkisid, et vana jäämurdja on vana ja ei vasta enam nõudmistele, laevad olid suuremad kui need laevad, mida see jäämurdja sai teenindada. Jäämurdjat oli vaja, samas ma ei saa aru, miks jäämurdja pidi ostma Tallinna Sadam. See on Veeteede Ameti ülesanne. Tallinna Sadam on ikkagi äriühing. Kujutage ette, et Tallinna Sadamale kuuluv jäämurdja murrab jääd Sillamäe sadamale, kes on otseselt tema konkurent. Kui äriseadustiku loogikat vaadata, siis erafirmas oleks juhatas juba ammu vastutusele võetud sellise asja eest.

Artur Talvik

Kas sellega muudeti ka landlord printsiip ära?

Erik Laidvee

Ei, see ei puuduta seda. Jäämurdeteenuse osutamine on riigi ülesanne. Ma saan aru, et riigil raha ei olnud ja arvati, et Tallinna Sadamal on raha palju ning lasti siis Tallinna Sadamal jäämurdja ära osta. Botnica oleks pidanud ostma ikkagi Veeteede Amet nagu esimese jäämurdja puhul. Ma ise olen Veeteede Ameti peadirektori I asetäitja olnud. Mul oli au osta esimene jäämurdja.

Artur Talvik

Mis ajal te Veeteede Ametis töotasite?

Erik Laidvee

Aasta enne sadamasse minekut, 1992.

Artur Talvik

Te tunnete seda poolt siis ka hästi?

Erik Laidvee

Jah. Peale seda läksin Tallinna Sadamasse tööle ja seal olin Muuga sadamas.

Artur Talvik

Hiljem?

Erik Laidvee

Hiljem, s.o 1997. aastal läksin Transiidikeskuse tütarfirmasse AS Refetra, läksin seda juhtima.

Artur Talvik

Kas Anatoli Kanajev oli ka Tallinna Sadamas?

Erik Laidvee

Ta oli Muuga sadama direktor, algusest peale.

Artur Talvik

Teie olite tema alluvuses?

Erik Laidvee

Ma olin tema esimene asetäitja, alluv ja teistpidi nõukogu liikmena tema ülemus.

Tarmo Olgo

Kas teile teadaolevalt Soomes või mujal Skandinaaviamaades on juhtumeid, kus sadam omab jäälohkujat ja osutab teenust või on see Eestis ainukordne?

Erik Laidvee

Võib-olla mõni erasadam omab. Soomes ja Rootsis on kõik jäämurdjad Veeteede Ameti all.

Artur Talvik

Riia sadamas vist on?

Erik Laidvee

Riia sadam ostis meiega samal ajal „vanuri“, väikse jäämurdja nagu oli meie jäämurdja „Karu“. Riia jäälohkuja kuulub ka minu meelest nende Veeteede Ameti alla.

Artur Talvik

Kas Botnica on teie laevade jaoks piisava laiusega, kas avab jääd piisavalt laialt?

Erik Laidvee

Praktika puudub, aga parameetrite järgi peaks ta hakkama saama küll.

Tiina Ojasalu

Kui palju on operaatorite või Tallinna Sadama lepingupartnerite poolt lobitegevust nõukogus?

Erik Laidvee

Eks iga firma püüab oma asju seal ajada, aga põhiline suhtlus käib ikkagi juhatuse tasemel. Nõukogusse pöördume on hädaabinõu kui juhatuse tasandil lähevad asjad valesti, siis

pöörduks nõukogu poole. Nõukogu võiks oma koosolekutele tihedamini operaatoreid kutsuda, siis nad teaksid, mis realselt „põllul“ toimub. Olen seda juttu 10 aastat rääkinud.

Peeter Ernits

Kas te imestasite, kui juhatuse liikmetel, kes olid Tallinna Sadamas kaua olnud, käed raudu pandi?

Erik Laidvee

Ikka natuke imestasin jah. See ei ole normaalne, et sellise koha peal olevatel inimestel pannakse käed raudu. Enne seda toimus Rail Garandi asi, see tundus juba imelik.

Peeter Ernits

Minister Juhan Parts rääkis teile, et te olite sellised väiksed ja tuleb raudtee riulifirma ning teeb teile ära. Kuidas raudteefirma ikkagi hankele tuli?

Erik Laidvee

Ma ei oska öelda. Nõukogu läks minu teada enne konkurssi Moskvasse nendega kohtuma, seal nad suhtlesid nõukogu tasemel. Ma ei tea, kas minister ka neid (Rail Garant esindajaid) vastu võttis.

Peeter Ernits

Sealt see tuli, jah.

Erik Laidvee

Jah.

Peeter Ernits

Nõukogu puhul nimeliselt ei oska öelda, kes Rail Garanti soosis?

Erik Laidvee

Seda ma ei oska tõesti öelda.

Artur Talvik

Kas kogu nõukogu kohtus nendega Moskvas?

Erik Laidvee

Ma tean, et nad rongiga sõitsid, ma ei tea, kas kogu nõukogu oli seal. Ilmselt mitte kogu koosseis.

Tarmo Olgo

Kui oli näiteks jõulupidu, sünnipäev, siis kas oli tavaks, et kõik Tallinna Sadama nõukogu esimees ja kõik liikmed olid üritusele kutsutud?

Erik Laidvee

Üritustele kutsuti kõik nõukogu ja juhatuse liikmed.

Tarmo Olgo

Kas üritustele tuldi ka, või hoiduti sellest?

Erik Laidvee

Ikka. Teeme ju kõik ühte asja sadamas. Igas äris on eriarvamusi, see on normaalne majandustegevus.

Tiina Ojasalu

Tõnis Palts ütles, et tema ei olnud Rail Garanti pakkumise poolt. Kas teil oli kokkupuudet Tõnis Paltsiga?

Erik Laidvee

Tõnis Palts oli üks vähestest, kes küsis meie käest küsimusi: kus on meie kaubagarantii, kas me oleme pakkumises esitatud numbrites veendunud.

Tarmo Olgo

Peale Rail Garanti asja tundus teile juhatuse tegevus kahtlasena. Mis oli konkreetne asi, mis teid pani kahtlustama, et asjad pole õiged, mingi poliitiline mäng või muu?

Erik Laidvee

Nad olid piisavalt kaua aega Tallinna Sadama juhatuses olnud. Ma ei saaks öelda, et nad ei olnud kompetentsed. Ain Kaljurand on ise ka raudtee taustaga, võib-olla ta tundis hingesugulust raudteelastega. Nad teadsid meie tegevusi. Olime koos 15-16 aastat töötanud. Olime igal aastal Tallinna Sadamale maksnud tasusid. Ühtegi etteheidet Tallinna Sadama poolt meile pole kunagi olnud, oleme alati oma kohustused täitnud. See, et nad otsustasid pikaajalise koostööpartneri lihtsalt eemale lükata, tundus veidrana. Oleks veel olnud mingi suur või tõsine laevafirma Maersk või muu, kelle pärast seda oleks tehtud.

Tarmo Olgo

Ütlesite, et minister suhtus teisse halvustavalt, et olete väike firma. Kas juhatuse tegutses rohkem ministri suuniste kohaselt või nad olid ministrit *briifinud*, et väikestega ei ole mõtet tegeleda?

Erik Laidvee

Ma ei oska öelda, kes siin keda *briifis*, aga seal käis ping-pongi mängimine. Kui me pöördusime nõukogu poole, siis nõukogu saatis meid juhatuse poole ja kui pöördusime ministri poole, siis minister saatis meid nõukokku. Meid saadeti kogu aeg nagu mingit ringi mööda. Lõpuks oli ikkagi juhatuse see, kes kõik asja ära otsustas, otsus tehti juhatuse ettepaneku järgi.

Peeter Ernits

Kuidas peaks riigiettevõtete juhtimine käima Tallinna Sadama näitel?

Erik Laidvee

Oskan rohkem sadama poole pealt kaasa rääkida. Koostöö peaks olema ka tegudes mitte ainult sõnades ning ka rasketel aegadel. Loodan, et uue juhatusega hakkab asi toimima. Siiani ei ole koostööd eriti tunda olnud. Kui minna juhatusele rääkima uue kliendi toomisest või mingi

infrastruktuuri küsimusega, siis seda koostööd reaalses elus ei ole olnud. Riigiettevõtete juhtimine võiks olla koordineeritum. Raudteel ja sadamal võiks olla üks nõukogu. Selline plaan isegi on ja arvan, et see mõte on õige.

Peeter Ernits

Korruptsiooni vältimise kohalt milline võiks riigiettevõtete juhtimine olla?

Erik Laidvee

Hanked peavad olema riigihangete korra järgi tehtud. Tallinna Sadamas eirati riigihangete korda. Sellel samal konteinerterminali konkursil riigihangete korda eirati. Riigihangete vaidlustuskomisjon ütles aga, et Tallinna Sadam ei pidanudki riigihangete korda järgima. Ja vist ongi nii, et ei peagi järgima. See on vaieldav küsimus, kas peab järgima või ei pea.

Valdo Randpere

Antud juhul nad tegid riigihanke?

Erik Laidvee

Antud juhul nad ei teinud riigihanget, oli vahepealne asi (konkurss).

Artur Talvik

Kui palju te maksate Tallinna Sadamale aastas makse?

Erik Laidvee

6-7 miljonit eurot.

Artur Talvik

Aga trahvidena kui palju kujuneb?

Erik Laidvee

Tahaks, et neid üldse ei oleks. Järgmisel aastal 300 000 euro kanti.

Artur Talvik

Eelmisel aastal maksite ka?

Erik Laidvee

Üle-eelmisel aastal maksime üldkaubaterminali puhul 60 000 eurot, kui ma ei ekski. Oleme ka 2008 ja 2009 maksnud üldkaubaterminali puhul trahvi, kuskil alla 100 000 euro.

Tarmo Olgo

Kirjeldasite, et koostöö juhatusega võiks parem olla. Kas tagasihoidlik koostöö oli ainult teiega või teiste operaatoritega ka? Kas mõned operaatorid said erikohtlemist?

Erik Laidvee

Meie erikohtlemist ei saanud.

Tarmo Olgo

Kas mõni teine operaator sai erikohtlemist?

Erik Laidvee

Mõned küsimused tekkisid. Näiteks Paldiski sadamas sai osutada operaator kaimadruse teenust. Kui meie sama palvega juhatuse poole pöördusime, siis nad ei soovinud seda üldse arutada. Vanasadamas osutab ka seda sama teenust eraoperaator.

Artur Talvik

Kas see on stividoriteenus?

Erik Laidvee

See on laeva otste vastuvõtmine. Praegu on absurdne olukord, kus Tallinna Sadam hoiab üleval Muugal kaimadrusekoosseisu. Auto sõidab kohale kolme inimesega, autojuht ja kaks kaimadrust. Meie stividor ja dokkerid on nagunii kai peal ootamas, et millal saab hakata laeva lossima, sest see on väga ajakriitiline tegevus. Pakkusime, et Tallinna Sadam võiks oma kaimadruseteenuse ära likvideerida ja me oleksime saanud ise seda teenust osutada. Selle eest ka vastavat tasu võtta. Mõnes sadamas saab seda teha, mõnes ei saa.

Tarmo Olgo

Kas on veel selliseid näiteid?

Erik Laidvee

Meil oli tütarfirma Vanasadamas enne seda kui Tallink hakkas D-terminali opereerima, siis oli ka natuke imelik, kui me üritasime Tallinna Sadama juhatusega läbi rääkida, et looderajoon, mis tookord oli kaubatöötlemiseks, et seda eraldi edasi opereerida, siis meile öeldi, et see on praktiliselt võimatu. Siis ilmus sinna Esteve, kellel neid tingimusi ei olnud, mida meile esitati.

Tiina Ojasalu

Mainisite, et juhtorganite üldkoosolek, nõukogu ja juhatuse vahel käis selline ping-pong kui oli vaja midagi otsustada ning lõpuks ikkagi juhatust otsustas. Kas nõukogu tasemel oli kompetentsi puudus, et lõpuks ikkagi juhatust oli see, kelle sõna jäi määravaks?

Erik Laidvee

Suuremad asjad otsustas ikkagi nõukogu. Minul jäi selline mulje, et nõukogu liigselt usaldas juhatust. Võib-olla ei olnud nõukogul ka aega asjadesse süveneda ja polnud piisavalt kompetentsi. Igatahes juhatust suutis nõukogu veenda, et mingid otsused on vaja teha just niimoodi.

Artur Talvik

Kui pidasite konsultatsioone või kohtusite nõukogu liikmetega, siis kas seal olid juhatuse liikmed juures või kuidas see käis?

Erik Laidvee

Mõnel kohtumisel olid ka juhatuse liikmed juures. Oli ka koos ja eraldi kohtumisi.

Artur Talvik

Aga ikka ennekõike nõukogu esimehega?

Erik Laidvee

Ennekõike ikkagi nõukogu esimehega, jah. Teistega mitte eriti, härra Palts küsis ka küsimusi.

Üleskirjutuse koostanud:

Ege Heinla
Uurimiskomisjoni konsultant

Üleskirjutuse üle vaadanud:

Erik Laidvee
(e-mail: 18.04.2016)